

LATVIJAS BIŠKOPĪBAS PROGRAMMA
2017. – 2019. g.

SATURS

1. NOZARES VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS	3
2. BIŠKOPĪBAS NOZARES STRUKTŪRAS IZPĒTES DATI	5
3. PASĀKUMI PROGRAMMAS REALIZĒŠANAI	13
4. PROGRAMMAS FINANSĒJUMA SADALĪJUMS	16
5. PROGRAMMAS IZSTRĀDE	17
6. PROGRAMMAS UZRAUDZĪBA UN NOVĒRTĒŠANA	17

1. NOZARES VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Biškopība ir lauksaimniecības nozare, kurā nodarbinātie – biškopji – kopj bišu saimes, iegūst biškopības produkciju vai sniedz apputeksnēšanas servisu – izved bišu saimes pie lauksaimniecības kultūraugu laukiem, šo augu apputeksnēšanai.

Biškopībā ražotā produkcija ir: medus, putekšņi, bišu maize, propoliss, bišu vasks un bišu māšu peru piens. Bez jau minētajiem biškopības produktiem, nozarē tiek ražotas arī bišu mātes un bišu saimes – produkcija, ko realizē nozares iekšējo vajadzību apmierināšanai.

Latvijā biškopībā tiek izmantotas Rietumu medus bites (*Apis mellifera* L.) dažādu pasugu bišu saimes. Populārākās pasugas ir Krainas – *A.m. carnica*, Itālijas – *A.m. ligustica* un šo pasugu krustojumi. Pēdējā laikā lielu popularitāti Latvijas biškopju vidū izpelnījušās arī Buckfast (Bakfāstas) bites, ko iegūst savstarpēji krustojot vairāku pasugu medus bites.

Apmēram 80% no augiem uz Zemes ir entomofīli un tas nozīmē, ka to apputeksnēšanai ir nepieciešami kukaiņi. No kukaiņiem apmēram 4/5 augu apputeksnē tieši medus bites. Reālo bišu devumu šajā jomā naudas izteiksmē aprēķināt grūti, tomēr tas ir mēģināts. Uzskata, ka ES medus bites kopā ar savvaļas apputeksnētājiem (kamenes, vientuļās bites uc.) ik gadu dod papildus ieguldījumu lauksaimniecībai 22 miljardu EUR vērtībā (http://ec.europa.eu/food/animals/live_animals/bees/index_en.htm).

Pēc zinātnieku domām, biškopības netiešās produkcijas kopapjoms vidēji ir 10 reizes lielāks nekā tiešās ražotās produkcijas apjoms. Dažu valstu speciālisti norāda pat uz vēl lielāku biškopības ieguldījumu tautsaimniecībā. Piemēram, ir valstis, kur uzskata, ka bites ir nepieciešamas vismaz deviņdesmit lauksaimniecības kultūraugu apputeksnēšanai un, pateicoties šo kukaiņu veikumam, ražas pieaugums gadā ir aptuveni 11 miljardu EUR vērtībā.

Valstī pieaugot lauksaimnieciskās ražošanas apjomiem un it īpaši intensīvai lauksaimniecībai, samazinās biškopībai labvēlīgas teritorijas. Intensīvā lauksaimniecība veicina nabadzīgu agrocenožu veidošanos, turklāt intensīvā lauksaimniecības ķīmijas lietošana negatīvi ietekmē biocenozes daudzveidību, tai skaitā, dabisko apputeksnētāju populācijas. Tas būtiski palielina biškopju pārraudzīto bišu saimju lomu ne tikai kultūraugu apputeksnēšanā, bet arī visas ekosistēmas dzīvotspējas uzturēšanā kopumā.

Medusbišu eksistenci Latvijā kopš 1977. gada apdraud bišu kaitēklis, ērce *Varroa destructor*. Rietumu medus bites *Apis mellifera* pasugām, ar kurām dravo Latvijas biškopji, nav rezistences mehānismu pret šo kaitēkli, kā rezultātā biškopja neaprūpēta un neārstēta bišu saime mūsu klimatiskajos apstākļos aiziet bojā 1-2 gadu laikā. *Varroa* ērce kalpo kā vektors bišu vīrusslimību ierosinātāju pārnēsāšanā. Pētījumi liecina, ka kaitēkļa kritiskie sliekšņi ar vien samazinās, un tam par iemeslu ir vīrusu, kas ierosina bišu slimības, izplatība un to virulence.

Biškopju darbs apstākļos, kad praktiski visas bišu saimes ir slimas, ir sarežģīts – pieaug saimes kopšanas izdevumi, palielinās darba laika patēriņš un saimju apkope prasa specifiskas zināšanas. Minētais, kā arī ārstniecības līdzekļu iegāde un saimju pazeminātā produktivitāte, paaugstina produkcijas pašizmaksu un samazina dravas ienākumus. Neskatoties uz to visu, biškopība kļūst aizvien populārāka, palielinās biškopju amatieru skaits, un par biškopjiem kļūst gados jaunāki cilvēki.

Neraugoties uz biškopības nozares vērienīgajiem apdraudējumiem, saglabājas arī tās attīstībai labvēlīgas iezīmes. Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis ir labvēlīgs augstvērtīga medus iegūšanai. Mērenā klimata zonas jaukto koku meži, kas mijas ar plašiem siliem, dabiskajām un palieņu pļavām, krūmājiem, purviem un virsājiem, ir lieliska nektāraugu mājvieta. Nektāraugu daudzveidība ir galvenais priekšnosacījums ievāktā medus kvalitātei.

Latvijā biškopība ir vienlīdz labi attīstīta visā valsts teritorijā. Bišu saimju skaits valstī kopš 2014. gada 1. jūlija stabili pārsniedz 90 000.

Salīdzinot LDC datus 2013. gadā ar datiem 2015. gadā, biškopības nozarē vērojamas pozitīvas tendences. Kopējais saimju skaits pieaudzis par 14% un pieaudzis lielo biškopības

saimniecību īpatsvars: par 14% samazinājies dravu skaits kurās ir līdz 9 bišu saimēm (par 10% samazinājies dravu skaits kurās ir līdz 24 bišu saimēm dravā) un par 20 % pieaudzis dravu skaits, kurās ir 50-99 bišu saimes dravā. Ļoti krasi šajā periodā pieaudzis arī to saimniecību skaits, kurās ir vairāk par 150 bišu saimēm – pieaugums ir 29%.

Aplūkotajā laika periodā attiecīgi samazinājies mazo dravu īpatsvars: kopējais saimju skaits pavisam nelielās dravās (dravā ir līdz 9 bišu saimēm) samazinājies par 15%, vai arī, ja salīdzina dravas, kurās ir līdz 25 saimēm, tad šādās dravās kopējais saimju skaits samazinājies par 10%, bet krasi pieaudzis saimju skaits lielajās dravās, īpaši dravās, kur saimju skaits ir 150 bišu saimes un vairāk – tur pieaugums ir 47% un kopējais saimju skaits grupā ir pieaudzis no 15 350 bišu saimēm 2013. gadā uz 22 500 bišu saimēm 2015. gadā. Ja 2013. gadā šīs grupas saimniecībās bija koncentrēti 18% no visām valstī reģistrētajām bišu saimēm, tad 2015. gadā jau 23% bišu saimju atradās lielāko dravu grupā.

Kopš 2005. gada LBB realizē Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) atbalsts Latvijas biškopības programmu.

LBB seminārus biškopjiem organizē kopš organizācijas dibināšanas, gan par pašu finansējumu, gan piesaistot dažādus finanšu resursus. Semināros tiek runāts par aktualitātēm biškopībā, jaunākajām tehnoloģijām, citu valstu pieredzi, bišu bioloģiju, darvošanu, nektāraugiem, bišu slimībām, higiēnas prasībām biškopība produkcijas ražošanā un citām biteniekam aktuālām tēmām, kā arī tiek organizēti praktiskie semināri dravās, kad biškopji apgūst dravošanas nianšes, bišu māšu audzēšanu un bišu apstrādi pret slimībām. 2014./2015. gadā notika 322 semināri. Katru gadu notiek vismaz 4 semināri profesionālajiem biškopjiem, kuros tiek runāts par profesionāliem aktuālām tēmām – jaunākajām tehnoloģijas tendencēm Eiropā un pasaulē, produkcijas realizāciju, normatīvo aktu uzlabošanu biškopībā utt.

LBB katru gadu organizē biškopju pavasara konferenci un biškopju vasaras saietu, kur katru reizi tiek pulcināti 600-1300 biškopji un biškopju aroda cienītāji. Šajos pasākumos tiek organizētas lekcijas un paraugdemonstrējumi par aktuālām tēmām, kā arī tiek dalīti preparāti varrozes apkarošanai un informatīvi materiāli par dažādām biškopības tēmām. Informācija par semināriem un jaunākās aktualitātes visiem LBB datu bāzē esošajiem biškopjiem tiek sūtīta e-pastos, rakstiskās vēstulēs pa pastu, kā arī publicēta presē un citos masu medijos.

Par aktuālajiem jautājumiem tiek izstrādāti un izplatīti informatīvie materiāli. Ir izdotas brošūras: „Varrozes invāzijas ierobežošana dravā”, „Biškopības produktu primārās ražošanas vadlīnijas”, „Amerikas peru puve”, „Bišu saimes piebarošana”, „Dezinfekcija dravā”, „Bišu vasks - rašanās, ražošana, izmantošana”, „Stropi Latvijās un pasaulē”, „Bišu māšu audzēšana” un „Nektāraugi”.

Ir izveidotas demonstrējumu un praktisko nodarbību dravas visos novados, kuras ir iesaistītas programmas praktisko semināru, pētījumu un demonstrējumu nodrošināšanā. Šīs dravas 2015. gada sezonā semināru ietvaros apmeklējuši aptuveni 300 esošie un topošie biškopji. Mācību dravas izveidotas Dobeles, Auces un Tērvetes novadu un apkārtnes un Daugavpils novada biškopjiem un interesentiem. Šajās mācību dravās notiek praktiskā biškopju apmācība un konsultācijas.

LBB ir noslēgusi darba līgumus ar konsultantiem un pētniekiem, kuri māca biškopjus pareizi dravot un ierobežot varrozes invāziju. Papildus algotiem konsultantiem biškopji var saņemt konsultācijas no brīvprātīgiem konsultantiem - biedrības nodaļu pārstāvjiem, kuri piedalās biškopju apmācībā. Biškopji tiek konsultēti gan pa telefonu, gan e-pastos, gan klātienē LBB birojā vai biškopja dravā.

LBB jau vairākus gadus iepērk un dala biškopjiem bez maksas preparātus un aizsarglīdzekļus to lietošanai, varrozes ierobežošanai dravās. Tiek dalīta skābeņskābe, skudrskābe un bioloģiskais preparāts.

Preparāti tiek dalīti gan biškopju vasaras saietā un pavasara konferencē, gan birojā, gan semināros, kā arī tos var saņemt pie nodaļu vadītājiem, un piesakot konsultantiem, tie tiek nogādāti biškopjiem uz dravām, lai maksimāli daudziem biškopjiem būtu iespēja šos preparātus lietot, jo ne visi var tikt uz lielajiem pasākumiem.

LBB ir izveidojusi un uztur bišu māšu audzēšanas darba informatīvo sistēmu, kā arī tiek nodrošināta bišu māšu audzēšana, iepirkšana, ataudzēšana un novērtēšana, lai biškopjiem būtu pieejamas zināmas izcelsmes bišu mātes, kas samazinātu bišu zudumus un veicinātu bišu skaita atjaunināšanu stropos.

LBB ik gadu veic medus kvalitātes analīzes. Tas tiek darīts, lai veicinātu kvalitatīva medus pārdošanu. No botāniskās izcelsmes izrietošo medus fizikāli ķīmisko īpašību analīžu rezultāti ļauj biškopjiem iegūt precīzas ziņas par medus kvalitāti un līdz ar to labāk novērtēt savu produktu tirgū. Programmas ietvaros, ņemot vērā nozares situāciju, tiek savākti medus paraugi un noteikti medus kvalitatīvie radītāji, ziedputekšņu sastāvs, antibiotiku un akaricīdu atliekvielas un smago metālu klātbūtne. Iegūto analīžu pētījumu rezultāti tiek apkopoti, un par tiem tiek informēti biškopji.

LBB aktīvi piedalās dažādos pasākumos visā Latvijā, kur popularizē biškopības nozari un biškopības produktus, informējam cilvēkus par to lietošanu un konsultējam biškopjus par nozares profesionālajiem jautājumiem.

2. BIŠKOPĪBAS NOZARES STRUKTŪRAS IZPĒTES DATI

Saskaņā ar Lauksaimniecības datu centra sniegtajiem datiem uz 2015. gada 1. janvāri Latvijā bija reģistrēti 3393 biškopji, no tiem 90 bija profesionālie biškopji (bišu saimju skaits dravā ir 150 saimes un vairāk). Valstī bija reģistrētas 95 335 bišu saimes. Salīdzinot ar 2013. gada 1. janvāra datiem, profesionālo biškopju skaits ir pieaudzis par 29%, bet bišu saimju skaits valstī – par 14%.

Aplūkotajā laika periodā saglabājas arī iepriekš (2010.-2013. gadā) novērotā tendence pieaugt bišu saimju skaitam un saražotā medus kopapjomam, neraugoties uz to, ka medus raža no bišu saimes ir mainīga, 19-25 kg no bišu saimes (CSP un LDC dati). Tā valstī kopumā 2013. gadā ražotas 1 666 tonnas medus, 2014. gadā – 1 704 tonnas, bet 2015. gadā 1 907 tonnas medus. Līdzvērtīgi pieaug arī nozare saražotā medus vērtība. 2013. gadā valstī saražots medus par kopējo vērtību 6,5 milj. EUR, 2014. gadā – 7,10 milj. EUR (CSP dati), bet 2015. gadā kopējā medus vērtība pēc provizoriskiem aprēķiniem sasniedz 7,3 milj. EUR (LBB un LLKC dati). Līdz ar to pēdējo trīs gadu laikā saražotā medus kopējā vērtība pieaugusi vidēji par 10% gadā un tas nekādā gadījumā nav saistīts ar medus cenas pieaugumu (2014. gadā medus cena par kilogramu, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pieauga par 7%, bet 2015. gadā aprēķiniem tika izmantota medus cena, kas bija par 9% zemāka nekā iepriekšējā gadā un par 2,5% zemāka nekā 2013. gadā).

Latvijas Biškopības biedrībā 2015. gadā bija 3 286 biedri jeb par 15% vairāk nekā 2013. gadā un to dravās bija 77 142 bišu saimes jeb 79% no LDC reģistrēto bišu saimju skaita. Bišu saimju skaits LBB biedru dravās laika posmā no 2013. gada līdz 2015. gadam pieaudzis par 18%.

LBB 2016. gada februārī veica biškopju aptauju, lai iegūtu datus biškopības nozares struktūras izpētei. Pavisam sniegtas 503 atbildes.

Viena trešdaļa no respondentiem bija sievietes (32,1 %) – tas norāda uz zināmu dzimumu līdztiesību nozarē. Vidējais respondenta vecums – 49 gadi, vecākais – 82 gadi, bet jaunākajam vēl tikai 19 gadi.

Aptaujā bija piedalījušies 15 % no valstī reģistrētajiem biškopjiem un to īpašumā bija aptuveni piektā daļa no valstī reģistrētajām bišu saimēm (19%). Respondenti bija biškopji ar vidēji lielām dravām – vienā dravā vidēji 37 bišu saimes (pēc LDC datiem uz 01/01/2015 vidējais dravas lielums Latvijā bija 29 bišu saimes, LBB datu bāzē reģistrētais vidējais saimju skaits biedra dravā – 32 bišu saimes).

Latvijā saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem (Ministru kabineta 2014. gada 15. jūlija noteikumi Nr.393 „Lauksaimniecības un akvakultūras dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtība, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtība”) ir noteikts, ka valstī darbojas vienota centralizēta informācijas sistēma (datubāze) –

lauksaimniecības dzīvnieku ganāmpulku un novietņu reģistrs, kuru uztur un administrē valsts nozīmētā iestāde – Lauksaimniecības datu centrs. Šajā datubāzē tiek pastāvīgi uzskaitīts bišu īpašnieku un turētāju skaits, un uzturēta un atjaunota informācija par bišu saimju (stropu) skaitu valstī. Biškopji informāciju par bišu saimju skaitu iesniedz katru gadu uz 1. maiju un 1. novembri.

Biškopības nozares struktūras izpētes kopsavilkums

	2015	2012
1. Bišu saimes un biškopji (LDC dati)		
Profesionālo biškopju bišu saimes (150 saimes un vairāk):	22 498	15 348
Bišu saimju kopskaits:	95335	83 801
Profesionālie biškopji:	90	70
Visu biškopju kopskaits:	3393	3346
2. Tirgus struktūra (LBB anketēšanas dati)		
Tiešā pārdošana patērētājiem:	58%	71%
Tiešā pārdošana mazumtirdzniecības uzņēmumiem:	12%	9%
Pārdošana sagatavošanai tirgum/vairumtirgotājiem:	15%	16%
Pārdošana ražotājiem:	6%	4%
Eksportēts medus uz citām valstīm:	9%	0*

* netika jautāts

Kā redzams biškopības nozares struktūras izpētes kopsavilkumā, laika periodā, kopš iepriekšējās aptaujas 2013. gadā, būtiski mainījusies medus tirgus struktūra – samazinājusies tiešā pārdošana patērētājiem, nedaudz palielinājies pārdotā medus apjoma īpatsvars pārdošanā mazumtirdzniecības uzņēmumiem un ražotājiem, kā arī parādījies jauns medus realizācijas kanāls – eksports. Minētā tirgus situācija norāda uz harmonisku nozares attīstību – medus ražotāji kļūst profesionālāki, pieaug medus vairumtirdzniecības apjoms un lielie ražotāji ar saražoto produkciju neapdraud tirgus nišu, ko izmanto mazie saimniecību biškopji – tiešo pārdošanu patērētājiem.

Saimniecību iedalījums grupās pēc bišu saimju skaita dravā

Saimju skaits saimniecībā	2016 LBB aptaujas dati	2015 LDC dati uz 1. janvāri	2013 LBB aptaujas dati	2009 LLB aptaujas dati
līdz 49	82%	86%	85%	83%
50...99	10%	9%	10%	11%
100...149	3%	2%	2%	3%
150 un vairāk	5%	3%	3%	3%

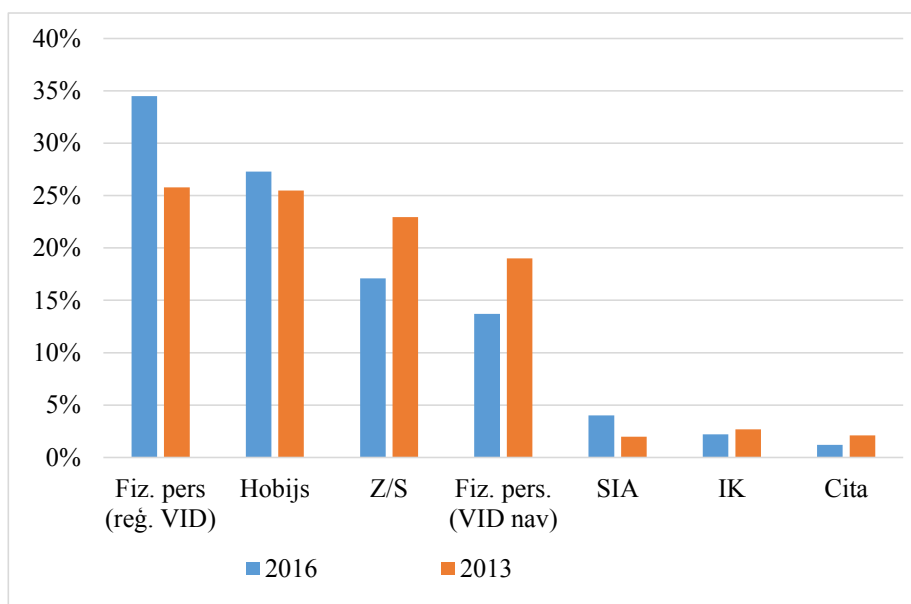
Kā rāda aptauja 2016. gada februārī, respondentu saimniecības pēc dravas lieluma iedalās līdzīgi, kā tas bijis iepriekšējās aptaujās. Turklāt iedalījums aptuveni atbilst arī tam, kā tas ir LDC datubāzē, kur reģistrētas praktiski visas valstī esošās bišu saimes. Tas norāda uz aptaujas datu ticamību un to, ka aptaujā līdzvērtīgi pārstāvēta visa nozare.

Biškopības saimniecību juridiskais statuss (LBB aptauja)

Fiziska persona reģistrēta kā nodokļu maksātājs	34,5%
Nodarbojos tikai hobija līmenī	27,3%
Zemnieku saimniecība	17,1%
Fiziska persona, VID nav reģistrēta, ienākumi mazāki par 3000 EUR	13,7%
SIA	4,0%
Individuālais komersants	2,2%
Cita	1,2%

Nozarē izplatītākā saimnieciskās darbības forma ir fiziska persona, kas reģistrēta kā nodokļu maksātājs – to izvēlējusies trešā daļa no respondentiem (34,5%). Uz pusi mazāk populārs respondentu vidū ir zemnieku saimniecības statuss (17,7%) un salīdzinoši pavisam neliels ir to respondentu skaits, kas savu uzņēmējdarbību reģistrējuši kā SIA (4% respondentu). Salīdzinot uzņēmējdarbības juridisko statusu respondentu vidū ar datiem LDC ganāmpulka reģistrā, vērojama līdzīga aina – ap 20% biškopju savas dravas reģistrējuši kā zemnieku saimniecības dravas, 4% dravu reģistrētas kā SIA dravas, bet pārējās – kā fizisku personu dravas (71%).

1. attēlā vērojama saimnieciskās darbības formu izmaiņu dinamika salīdzinājumā ar iepriekšējo aptauju. Jaunākajā aptaujā krietni pieaudzis fizisko personu skaits kas savu darbību reģistrējuši VID (no 25,8% 2013. gadā uz 34,5% 2016. gadā). Attiecīgi samazinājies to fizisko personu daudzums, kas savu darbību nav reģistrējuši VID un nedaudz pieaudzis to biškopju skaits, kas savu saimniecisko darbību veic kā SIA (no 2% 2013. gadā uz 4% 2016. gadā). Minētās tendences liecina par nozares attīstību profesionālajā virzienā.



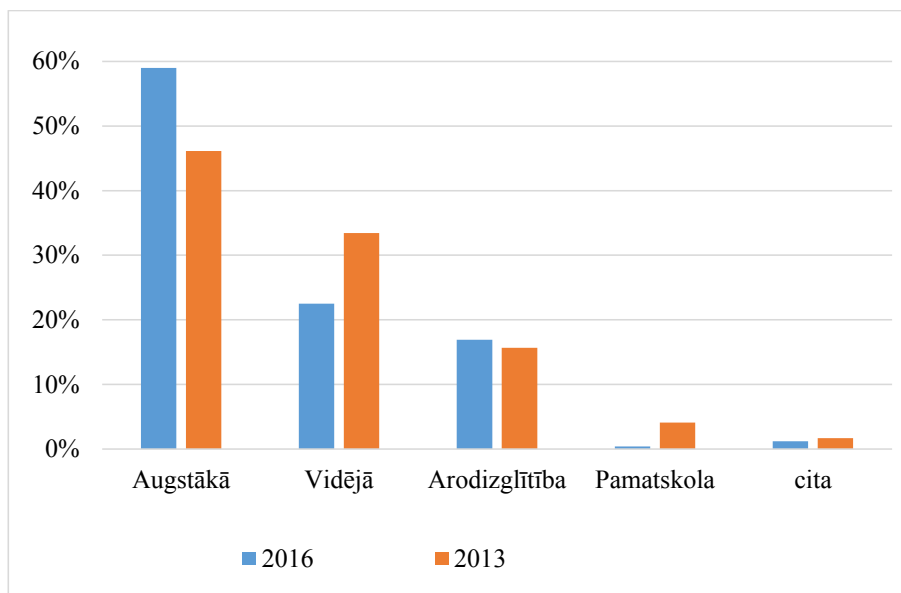
1. att. Grupu īpatsvars kopējā uzņēmējdarbības formu uzskaitījumā, salīdzinot 2013. gada aptaujas un 2016. gada aptaujas datus.

Respondentu izglītības salīdzinošie rādītāji

Augstākā	59,0%
Vidējā	22,5%
Arodizglītība	16,9%
Pamatskola	0,4%
cita	1,2%

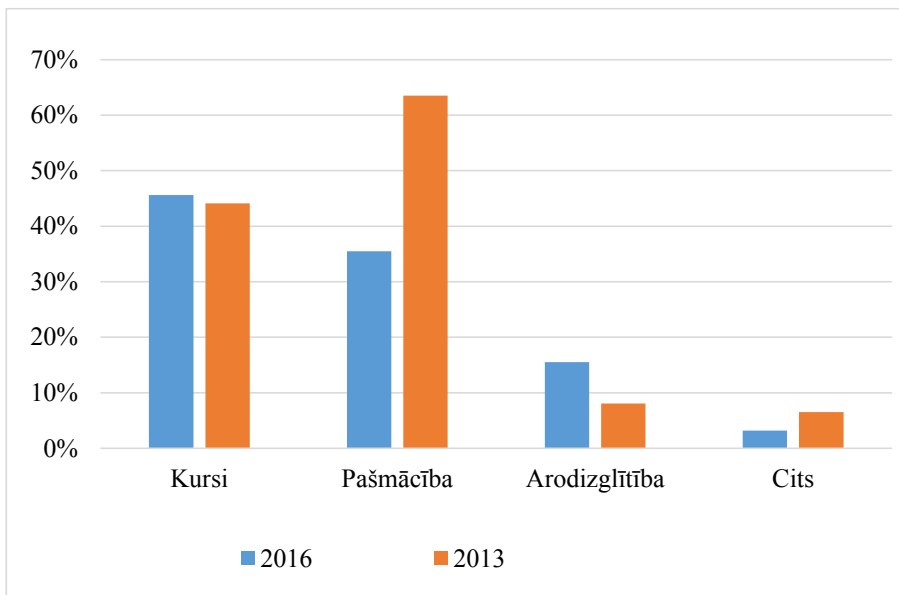
Kursi (LBB uc.)	45,6%
Pašmācības ceļā	35,5%
Arodizglītība (Vecbebri, Bulduri uc.)	15,5%
Cits variants	3,2%

Nozarē joprojām ir daudz nodarbināto, kas ieguvuši augstāko izglītību (59% respondentu). Tas noteikti palīdz šiem cilvēkiem apgūt arī biškopības profesionālās zināšanas, taču vēlams būtu, lai pieaugtu to personu skaits, kas ieguvušas arodizglītību, vēlams, biškopības specialitātē. Aptaujā tikai 16,9% respondentu atbildēs ir norādījuši arodizglītību (līdzīgi dati ir arī 2013. gada aptaujas apkopojumā – 2. attēls).



2. att. Izmaiņas aptaujas respondentu iegūtās izglītības līmenī, salīdzinot 2013. gada aptaujas un 2016. gada aptaujas datus.

Veids, kā iegūta biškopības izglītība, atspoguļots respondentu atbilžu apkopojumā 3. attēlā. Iepriekšējā aptaujā 2013. gadā respondenti visvairāk bija norādījuši, ka biškopības izglītība iegūta pašmācības ceļā. Laika posmā no 2013. gada līdz 2015. gada nogalei, LBB organizētos divgadīgos biškopības kursus beiguši 835 biškopji. Tas arī izskaidro 3. attēlā grafikā redzamos atbilžu samērus procentos: 2013. gadā lielākā daļa respondentu izvēlējās norādīt, ka profesionālo izglītību ieguvuši pašmācības ceļā, bet trīs gadus vēlāk – vairums atbilžu ir par to, ka biškopība apgūtaursos.



3.att. Biškopības izglītības iegūšanas ceļu salīdzinājums apkopojot 2013. gada aptaujas un 2016. gada aptaujas datus.

Vecums un pieredze biškopībā (grupas vidējā pieredze biškopībā)

Grupas vecums		Pieredze biškopībā (vidēji gados)	Piezīmes
19-29 gadi	6,1%	4,4	17 respondentiem (57% no grupas) pieredze ir mazāk par 5 gadiem
30-39 gadi	18,1%	6,8	
40-49 gadi	27,2%	11,5	40 respondentiem (30%) pieredze ir mazāk par 5 gadiem
50-59 gadi	25,0%	14,8	26 respondentiem (21%) pieredze ir mazāk par 5 gadiem
60-69 gadi	14,2%	18,4	11 respondentiem (16%) pieredze ir mazāk par 5 gadiem
70 un vairāk	9,3%	24,1	2 respondentiem (4%) pieredze ir mazāk par 5 gadiem

Lai gan aptaujā piedalījušos biškopju vidējais vecums ir 49,5 gadi, (2013. gada aptaujā 57 gadi), tomēr gandrīz puse respondentu (48,6%) ir vecāki par 50 gadiem. Taču tas nav bijis par traucēkli sākt nodarboties ar biškopību pusmūža gados – respondentu grupā, vecumā no 50-59 gadiem piektajai daļai biškopju (21%) pieredze nozarē ir mazāka par 5 gadiem un grupā no 60-69 gadiem – 16% biškopju pieredze ir mazāka par 5 gadiem.

Vai esat reģistrējies Pārtikas aprītē (PVD) kā medus ražotājs?

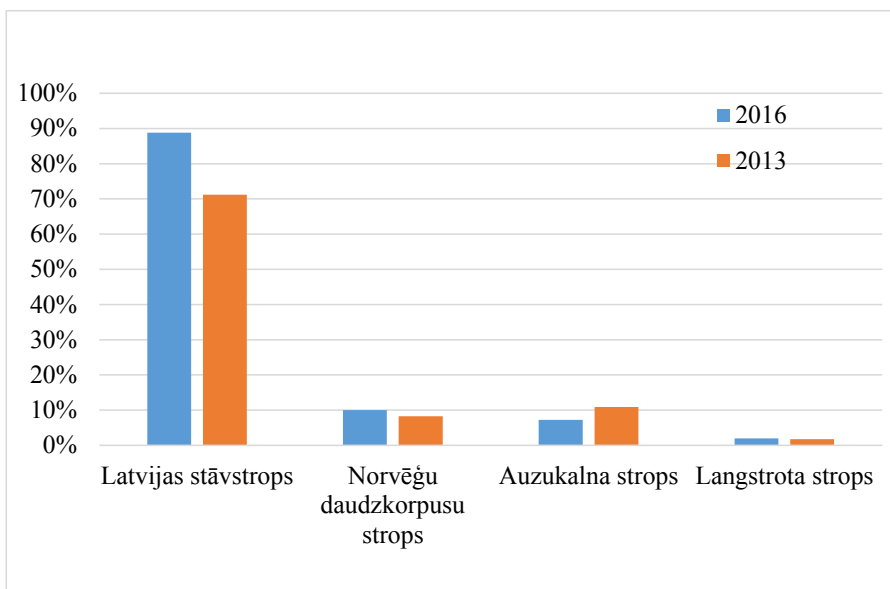
Jā, esmu reģistrējies	51,0%	Vidējais dravas lielums grupā 58,1 bišu saimes
Nē, jo neuzskatu par vajadzīgu	28,1%	Vidējais dravas lielums grupā 10,6 bišu saimes
Nē, bet drīzumā reģistrēšos	20,9%	Vidējais dravas lielums grupā 19,0 bišu saimes

Kā liecina respondentu atbildes uz šo jautājumu, lielāko dravu īpašnieki ir reģistrējušie PVD – uz šo jautājumu pozitīvo atbilžu sniedzēju dravās vidējais saimju skaits dravā ir 58 bišu saimes. Nelielo dravu īpašnieki ar potenciālu augt (dravā vidēji 19 bišu saimes) ir atbildējuši, ka vēl nav reģistrējušies, bet drīzumā gatavojas to darīt. Mazo dravu īpašnieki (dravā vidēji 10,6 bišu saimes) medu iegūst galvenokārt pašpatēriņam vai arī ģimenes vajadzībām, tādēļ arī atbilde ir negatīvā. Līdzīgas atbildes tika sniegtas arī iepriekšējā aptaujā 2013. gadā – pozitīvu atbildi bija snieguši 53% respondentu.

Ar kādu stropa tipu dravojat?

Latvijas stāvstrops	88,8%
Norvēģu daudzkorpusu strops	10,0%
Auzukalna strops	7,2%
Langstrota strops	2,0%
Dāņu daudzkorpusu strops	1,2%
Cits stropa tips	21,1%

Latvijā izplatītākā stropa konstrukcija ir Latvijas stāvstrops. Šajā stropā bites kopj un sekmīgi dravo lielākā daļa valsts biškopju. Aptaujā uz to norādījuši 88,8% respondentu. Līdzīgs stāvoklis stropu jautājumā bija arī iepriekšējā aptaujā 2013. gadā (4. attēls). Praktiski bez izmaiņām ir arī pārējās atbildes – Norvēģu un Auzukalna strops atbildēs norādīts aptuveni līdzīgā daudzumā turklāt Norvēģu strops pēdējā aptaujā (2016. gadā) minēts nedaudz biežāk nekā iepriekš, bet Auzukalna strops nedaudz mazāk nekā iepriekš. Tam ir loģisks pamatojums, Norvēģu strops ir nesen ienācis nozarē (1990-to gadu vidū), tas ir daudzkorpusu sistēmas strops vieglāk pārvietojams, tādēļ arī iemantojis popularitāti biškopju vidū. Auzukalna strops ir atvieglota Latvijas stāvstropa versija, pieprasījums pēc tā ir neliels, un stropu ražotāji šo stropu praktiski vairs neražo.



4.att. Plašāk izmantoto stropu salīdzinājums apkopojot 2013. gada aptaujas un 2016. gada aptaujas datus.

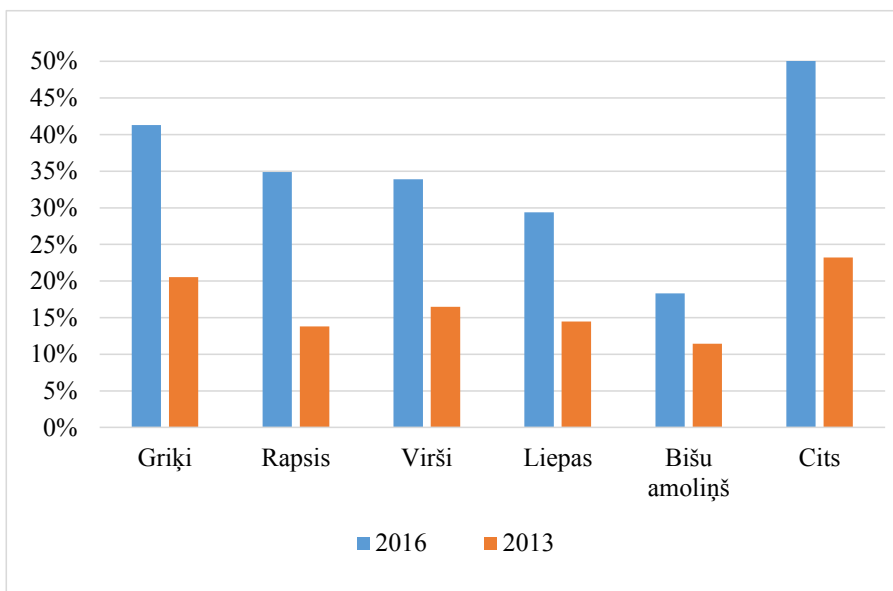
Vai bites izvedat ganībās?

Uz jautājumu, vai bites izvedat ganībās, atbildi “Jā” snieguši 20,3% respondentu, bet negatīvi atbildējuši 79,7% respondentu. Pozitīvo atbilžu proporcija saskan ar dravu lielumu: dravas ar saimju skaitu līdz 49 saimēm dravā pārvadā retāk vai nepārvadā vispār. Un šādas vidēja lieluma dravas ir 82% respondentu. Savukārt lielākas dravas, ar 50...99, 100...149 bišu saimēm, kā arī ar 150 un vairāk bišu saimēm, kopā veido kopējo grupu, kurā ietilpst 18% no visu respondentu dravām (skatīt “Saimniecību iedalījums grupās pēc bišu saimju skaita dravā”).

Ja bites izvedat ganībās, norādiet, kādās?

Griķi	41,3%
Virši	33,9%
Rapsis	34,9%
Liepas	29,4%
Bišu amoliņš	18,3%
Cits	50,5%

Paralēli poliflorajam medum, Latvijā ļoti plaši tiek ievāktas arī dažādas monoflorā medus šķirnes. Tradicionāli populārākās monoflorā medus šķirnes ir griķu, viršu un rapša medus. Jaunākās aptaujas dati liecina, ka monoflorā medus dažādība krasi augusi – 2016. gadā 50% no atbildēm norādīts, ka dravā ražo vēl kādu citu monoflorā medus veidu (5.attēls).



5.att. Bišu izvešana ganībās, atbilžu skaits (%) un rezultātu salīdzinājums apkopojot 2013. gada aptaujas un 2016. gada aptaujas datus.

Kādu biškopības produkciju vēl ražojat?

Vasku (tikai apmaiņai pret mākslīgām šūnām)	80,2%
Vasku (svecēm, kosmētikai)	32,7%
Propolisu	49,6%
Bišu maizi	49,4%
Ziedputekšņus	31,3%
Peru pienu	1,9%
Citu	5,6%

Vai ražojat un pārdodat kādu no sekojošām precēm?

Atdaleņus	50,8%
Bišu mātes	36,4%
Bišu saimes	27,3%
Rāmīšus (apkāres)	16,7%
Šūnas	15,9%
Cita veida produkciju	26,5%

Biškopības nozarē tiek ražots ne tikai medus, bet arī citi biškopības produkti: putekšņi, bišu maize, vasks, propoliss, bišu māšu peru piens. 2016. gada aptaujas dati liecina, ka arī šos produktus biškopji ražo lielā apjomā. Piemēram, propolisu un bišu maizi ievāc 50% dravju, bet putekšņus – 31% procentā dravju.

Savukārt pašas nozares vajadzībām tie ražoti un tirgoti atdaleņi un bišu saimes (attiecīgi 51% un 27% atbilžu) un bišu mātes (36% atbilžu).

3. PASĀKUMI PROGRAMMAS REALIZĒŠANAI

Programmas mērķis ir uzlabot biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības vispārējos nosacījumus, informēt biškopjus u.c. iesaistītās personas par jaunākajām tehnoloģijām un tendencēm biškopības attīstībā, paaugstināt biškopju zināšanu līmeni par dravošanas metodēm, par bišu slimībām, nektāraugu izvēli, un citiem priekšnosacījumiem veiksmīgas biškopības attīstībai. Kā arī, lai veicinātu kvalitatīvas biškopības produkcijas nodrošināšanu patērētājiem, ir nepieciešams veikt medus kvalitātes un citu rādītāju analizēšanu. Savukārt iepērkot zināmas izcelsmes bišu mātes, tiks veicināta bišu atjaunināšanās stropos, kā arī samazināta varrozes invāzija un ar to saistītās slimības Latvijas dravās.

Programma tiks realizēta pamatojoties uz Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem (Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.decembra Regulu (EK) Nr.1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr.922/72, (EEK) Nr.234/79, (EK) Nr.1037/2001 un (EK) Nr.1234/2007 un Komisijas 2004. gada 29. aprīļa Regula (EK) Nr. 917/2004 par sīki izstrādātiem noteikumiem, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 797/2004 par pasākumiem, lai uzlabotu biškopības produktu ražošanas un tirdzniecības vispārējos nosacījumus Latvijā ir apstiprināti 2012.gada 7.februāra Ministru kabineta noteikumi Nr.99 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu biškopībai, tā administrēšanas un uzraudzības kārtību”, kuros ir noteiktas biškopības programmas uzraudzības un novērtēšanas kārtība (turpmāk noteikumi Nr.99). Lauku atbalsta dienests - akreditēta dalībvalsts Maksājumu aģentūra ir kompetentā iestāde, kas veic maksājumu administrēšanu un ir atbildīga par kontroli un pārbaudi uz vietas, kas tiek veikta ne mazāk kā 5% gadījumos no visiem pieteiktajiem pasākumiem. Uzraudzības pārbažu procedūras tiek izstrādātas un īstenotas saskaņā ar noteikumiem Nr.99. <http://likumi.lv/doc.php?id=243835>

Pamatojoties uz Eiropas Komisijas pieņemtajiem jaunajiem normatīvajiem aktiem - Komisijas 2015. gada 11. maija Deleģēto regulu (ES) 2015/1366, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 papildina attiecībā uz biškopības nozari un Komisijas 2015. gada 6. augusta Īstenošanas regulu (ES) 2015/1368, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz atbalstu biškopības nozarē, tiks veikti grozījumi un papildinājumi noteikumos Nr.99.

Programmas mērķa sasniegšanai ir veicami šādi pasākumi:

1. Tehniskais atbalsts biškopjiem un biškopju grupām.

Pasākuma mērķis ir biškopības produkcijas ražotāju izglītošana un atbalstīšana, lai uzlabotu medus ražošanas efektivitāti un ražošanas apstākļu kā arī paaugstinātu saražotās produkcijas kvalitāti, kā rezultātā patērētāji būtu nodrošināti ar augstas kvalitātes Eiropas Kopienas izcelsmes biškopības produktiem.

Lai palielinātu ražošanas efektivitāti, pielietojot labākus paņēmienus, biškopji ir jānodrošina ar zināšanām un informāciju. Tehniskās palīdzības ietvaros notiks teorētiskie semināri un praktiskās apmācības par jaunāko tehnoloģiju pielietošanu dravošanā, produkcijas ražošanu, bišu saimju apskati un kopšanu biškopjiem, konsultantiem, pētniekiem un brīvprātīgiem konsultantiem. Interesentiem tiks piedāvāti divgadīgie biškopju kursi, kas paredzēti iesācējiem veiksmīgas dravas izveidei un ražošanas uzsākšanai. Šādi kursi tiks organizēti sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti.

Tehniskās palīdzības ietvaros biškopjiem tiks nodrošinātas konsultācijas, kuras sniegs biškopības biedrības biroja darbinieki, konsultanti, pētnieki un brīvprātīgie konsultanti. Biškopības konsultantu un pētnieku galvenās darbības jomas ir bišu saimju īpašnieku praktiska mācīšana, saimju klīniskā apskate, iespējamo bišu slimību konstatēšana un ārstēšana, padomu sniegšana bišu barības bāzes pilnveidošanā un kultūraugu apputeksnēšanā, ieteikumi dravas vispiemērotākās vietas izvēlei un izvietojumam, praktiski padomi bišu

saimju kopšanā, pavairošanā, biškopības produkcijas ieguvē, tās pirmapstrādē un sagatavošanā realizācijai, kā arī ekonomiskie aprēķini rentablas biškopības izveidošanai, atbilstoša biškopības inventāra, stropu tipu un telpu izvēle, kas būtu piemērotas biškopības nozares attīstībai. Konsultantu, pētnieku sagatavošana un nodrošināšana ar nepieciešamajiem darba apstākļiem, materiāliem, aprīkojumu un transportu rada iespēju konsultēt biškopjus visā Latvijā.

Notiks biškopības konsultantu mācības, lai ierobežotu slimību izplatību, tādējādi samazinot ārstniecības līdzekļu lietošanu un atliekvielu daudzumu produkcijā. Programmas darbības laikā plānoti mācību semināri konsultantiem, brīvprātīgajiem konsultantiem, pētniekiem un atbildīgajiem par biškopju grupām par tematiku, kas skar varrozes un ar to saistīto slimību apkarošanu, Latvijas un Eiropas Savienības normatīvo aktu prasības un kopējās lauksaimniecības politikas tendences attiecībā uz biškopību, medus ražošanas apstākļu uzlabošanas iespējas, lai uzlabotu medus kvalitāti un nekaitīgumu, kā arī audzēšanu un slimību profilaksi, produkcijas savākšanas un iesaiņošanas apstākļus, transportēšanu, tirgzinību un citas tēmas, kas saistītas ar biškopības nozari un ir nepieciešamas programmas mērķa sasniegšanai.

Pēc tam semināri par šādu tematiku tiks organizēti biškopjiem, lai nodrošinātu viņu profesionālo attīstību. Semināri paredzēti arī biškopjiem un citiem interesentiem, kuri nav Latvijas Biškopības biedrības vai citu biškopības organizāciju biedri.

Tā kā ar biškopību nodarbojas visā Latvijas teritorijā un pēdējos gados biškopju iesācēju skaits ir audzis, tad seminārus paredzēts organizēt visos Latvijas reģionos pēc iespējas tuvāk biškopjiem, lai piesaistītu maksimāli daudz interesentu, jo tieši mazo dravu īpašnieki tos nespēj apmeklēt, ja seminārs notiek tālu no dzīves vietas, bet daudzās mazajās dravās joprojām dravo biškopji, kuriem ir nepietiekamas zināšanas par bišu slimību apkarošanu vai arī nav iespējas sekot līdzi jaunākajai informācijai un inovācijām biškopībā.

Programmas darbības laikā tiks organizēti valsts mēroga un reģionāli semināri, konferences, kongresi un kursi. Biškopji, konsultanti, brīvprātīgie konsultanti, programmā iesaistītais personāls un atbildīgie par grupām vai kooperatīviem piedalīsies reģionālajos un starptautiskajos kongresos, konferencēs, semināros unursos. Konferenču, semināru un kursu apmeklējuma galvenais uzdevums ir apmācīt personālu, konsultantus, brīvprātīgos konsultantus, pētniekus, biškopjus un atbildīgos par grupām vai kooperatīviem.

Informācijas ātrākai un efektīvākai aprītei, tiks sagatavotas un izplatītas informatīvās vēstules, uzturēta un attīstīta mājas lapa, kā arī sagatavoti dažādi informatīvie materiāli par biškopības nozares aktuālajiem jautājumiem. Informatīvos materiālus varēs saņemt jebkurš biškopis, apmeklējot programmas ietvaros, organizētos pasākumus, vai apmeklējot kādu no biškopības organizāciju birojiem.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: noorganizētie pasākumi (semināri, kursi, konferences utt.); pasākuma apmeklētāju skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.)

2. Varrozes apkarošana.

Varroze ir nozīmīgākā bišu slimība un ekonomiski rada vislielākos zaudējumus biškopībai. Labākus rezultātus cīņā ar šo parazītu, mazinot izmaksas un ekonomiskos zaudējumus iegūst tad, ja biškopji izprot un novērtē šīs slimības nopietnību, kā arī izprot ierobežošanas pasākumu nozīmi un prot tos pielietot. Biškopības programmas ietvaros biškopji saņems informatīvu, konsultatīvu un materiālu atbalstu varrozes un saistīto slimību apkarošanai, bet programmas ietvaros nav paredzēts finansiāls atbalsts biškopjiem varrozes apkarošanai. Galvenais uzdevums ir nodrošināt efektīvu informācijas sniegšanu biškopjiem, organizējot seminārus un nodrošinot konsultācijas, kā arī nodrošinot iespēju par brīvu izmantot varrozes apkarošanas iekārtas un nepieciešamās vielas.

Jau ilgāku laiku LBB veicina, lai Latvijas biškopji izmantotu bioloģiskās varrozes ierobežošanas metodes – organiskās skābes, ēteriskās eļļas un biotehnoloģiskās (tranu kāre). Līdz šim panākts, ka valstī vairāk kā 50% biškopji (Coloss anketēšanas dati) lieto tikai

bioloģiskās metodes varrozes ierobežošanā. Lai mudinātu biškopjus arvien vairāk izvēlēties bioloģiskās metodes, ir nepieciešams turpināt šo metožu aprobācijas darbu un popularizēšanu, demonstrējot dravās un semināros reālus pētījumu rezultātus, kas sasniegti Latvijas apstākļos.

LBB veiktie lauka pētījumi un monitorings 2006-2007 un 2013-2015 laika periodos atspoguļo, ka ne visas biškopju tradicionāli lietotās bioloģiskās varrozes ierobežošanas metodes dod vēlamo rezultātu Latvijas apstākļos. Lauka pētījumi arī atspoguļo, ka biškopju bieži praktizētā *Varroa* minimālā apstrāžu stratēģija, kas balstās tikai uz ķīmiskajām aprādēm rudens periodā, nesniedz vēlamo rezultātu, un nereti noved pie bišu saimju bojāejas nākamā gada sezonā. Tādēļ, balstoties uz lauka pētījumiem, ir nepieciešams izstrādāt precīzas rekomendācijas biškopjiem.

Lai biškopjus iepazīstinātu ar minēto metožu pielietojumu praksē ir nepieciešams veikt lauka pētījumus un demonstrējumus, kā arī noskaidrot kritiskos sliekšņus bišu saimēs.

Ar varrozi saistīto bišu slimību izplatības noteikšana ir apstiprinājusi, ka Latvijā ir sastopami varru pārnēsātie bišu vīrusi un tiem ir liela ietekme uz bišu saimes veselību, kā arī spēcīgas varrozes invāzijas gadījumā parādās arī problēmas ar citām infekcijas un invāzijas slimībām. Varrozes izplatīšanās veicina labvēlīgus apstākļus arī citu slimību uzliesmojumiem, tādēļ jāturpina diagnosticēt ar varrozi saistītos bišu vīrusus un noteikt šo vīrusu izplatību, kā arī jāveic citu saistīto slimību diagnostika un apkarošana, lai palīdzētu biškopjiem uzturēt spēcīgas un veselas dravas, kas samazina dažādu zāļu un ķīmisko vielu lietošanu un veicina tīru biškopības produktu iegūvi.

LBB ir iepriekšēja pieredze pētījumu veikšanā. Arī turpmākos lauka pētījumus veiks iekšējo cilvēku resursu ietvaros, sadarbojoties ar profesionāliem biškopjiem un zinātniskām institūcijām.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: varrozes ierobežošanas līdzekļu saņēmēju skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.).

3. Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā.

Pasākuma ietvaros tiks izstrādātas rekomendācijas dažādu līmeņu biškopjiem, lai veicinātu bišu saimju nepārtrauktu atjaunošanos. Tiks nodrošināta bišu māšu audzēšana, iepirkšana, ataudzēšana un novērtēšana, lai biškopjiem būtu pieejamas zināmas izcelsmes bišu mātes, kas samazinātu bišu zudumus. Programmas ietvaros ir paredzēts iegādāties bišu barību un nodrošināt, ka tā tiks piegādāta ekonomiski nozīmīgākajiem un sociāli aktīvākajiem bišu māšu audzētājiem, jo kvalitatīvs ziemas barības nodrošinājums ir ļoti svarīgs tieši ciltsaimēm, lai jaunās bišu ciltsmātes labi pārziemotu un samazinātos to mirstība.

Lai nodrošinātu bišu skaita atjaunināšanu Eiropas Savienībā un stimulētu jauno biškopju pievēršanos praktiskai dravniecībai, tiek paredzēts jaunos biškopjus, kuri ir ieguvuši zināšanas divgadīgos profesionālās pilnveides kursos Biškopībā, nodrošināt ar biškopju darba apģērbu vai sīko inventāru veiksmīgākai darbības uzsākšanai.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: bišu barības un bišu māšu saņēmēju skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.)

4. Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas biškopības un biškopības produktu jomā.

Medus kvalitātes uzlabošanu var nodrošināt, ja ir zināmi noteikti fizikāli ķīmiskie rādītāji. Latvijā medus kvalitatīvo rādītāju kontrole tiek veikta, nosakot minimālās prasības atbilstoši Latvijas normatīvajiem aktiem par kvalitātes, klasifikācijas un marķējuma prasībām medum. Programmas ietvaros medus paraugiem noteiks ziedputekšņu sastāvu, antibiotiku un akaricīdu atliekvielas, smagos metālus un kvalitatīvos rādītājus. Par iegūtajiem pētījumu rezultātiem LBB informēs medus ražotājus rakstot publikācijas un organizējot seminārus/diskusijas. Tas ir ļoti būtiski gadījumos, ja iegūtās analīzes ir pozitīvas, lai nekavējoties varētu risināt problēmu: meklēt cēloņu kopsakarības un to risinājumus. No botāniskās izcelsmes izrietošo medus fizikāli ķīmisko īpašību analīžu veikšana ļaus biškopjiem iegūt precīzas ziņas

par medus daudzveidību, tādejādi palīdzot biškopjiem diferencēt savu produkciju ne tikai pēc organoleptiskajām īpašībām, bet gan arī pēc augu sastāva - līdz ar to piedāvāt plašāku produktu daudzveidību tirgū, dažādojot produktu cenas. Pasākumu realizācijā LBB sadarbosies ar biškopjiem, biškopju asociāciju biedriem un biškopju grupām, Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātnisko institūtu „BIOR”, Latvijas Lauksaimniecības universitāti, kā arī trīs laboratorijām Vācijā: Intertek, SQI un Hohenheimas Universitātes Biškopības institūtu, kas specializējas biškopības produkcijas atliekvielu pētījumos.

Pasākuma efektivitātes rādītāji: medus un citu biškopības produktu analizējamo paraugu skaits; sagatavotie un izplatītie materiāli (brošūras, bukleti, vēstules, publikācijas, prezentācijas utml.); semināru/diskusiju apmeklētāju skaits.

4. PROGRAMMAS FINANSĒJUMA SADALĪJUMS

Saskaņā ar Lauksaimniecības datu centra sniegtajiem datiem, 2016.gada sākumā valstī ir reģistrētas 95 335 bišu saimes.

Kopējā summa nacionālās programmas realizācijai, ievērojot pašreizējos Eiropas Savienības nosacījumus un saimju skaitu Latvijā, ir 395 786,00 EUR.

Pasākumi un finansējums 2017., 2018. un 2019. gadā

Pasākums	Paredzamie izdevumi		
	Kopā EUR	50% Latvijas finansējums, EUR	50% ES līdzfinansējums, EUR
Tehniskais atbalsts biškopjiem un biškopju grupām Kursi, semināri, konferences Biškopības pētnieku, konsultantu un biškopju mācības Tehniskā palīdzība biškopju biedrības biedriem un biškopju grupām Informācijas sagatavošana un izplatīšana biškopjiem	237471,00	118735,50	118735,50
Varrozes apkarošana Dažādu varrozes apkarošanas preparātu un metožu pārbaudīšana Varrozes apkarošanas izmaksas Demonstrējumi Publikācijas	59368,00	29684,00	29684,00
Pasākumi bišu skaita atjaunināšanai stropos Eiropas Savienībā	26266,00	13133,00	13133,00
Sadarbība ar specializētām struktūrām, lai īstenotu lietišķās pētījumu programmas biškopības un biškopības produktu jomā Pētījumu analīžu izmaksas, paraugu savākšana, iepakojšana un nosūtīšana, rezultātu apkopošana un publicēšana	72681,00	36340,50	36340,50
Kopā programmai	395 786,00	197893,00	197893,00

5. PROGRAMMAS IZSTRĀDE

Latvijā ir viena valsts mēroga biškopju profesionālā organizācija – LBB. Latvijā ir nodibināta arī Profesionālā biškopju asociācija, bet, tā kā Latvijas Profesionālā biškopju asociācija savu darbību uzsāka 2012.gadā un tai joprojām ir tikai daži biedri, tad par vadošo nozares pārstāvi valstī tiek uzskatīta LBB, kurai ir nodaļas visos reģionos un tā apvieno vairāk nekā 3280 biškopjus no visas valsts. Ir izveidojušās arī vairākas reģionālas biškopju organizācijas, ar kurām diskutējot ir veidota šī programma un kuras tiek un tiks iesaistītas programmas realizācijā. Latvijā biškopju profesionālo organizāciju biedru īpašumā ir aptuveni ~ 80 % no visām valstī esošām saimēm.

Programmas izstrādē piedalījās:

- LR Zemkopības ministrija;
- Latvijas Biškopības biedrība;
- Ogres Biškopības biedrība;
- Latvijas Profesionālo biškopju asociācija;
- Biedrība “Strops”.

Biškopjiem, kuri nav biškopju profesionālo organizāciju biedri, nacionālās programmas apraksts būs pieejams internetā: www.strops.lv, kā arī pie biedrības nodaļu pārstāvjiem.

Nacionālā biškopības programma tiek publicēta Zemkopības ministrijas mājas lapā - https://www.zm.gov.lv/public/files/CMS_Static_Page_Doc/00/00/00/28/10/LV_nacionala_bis_kop_programma.pdf

6. PROGRAMMAS UZRAUDZĪBA UN NOVĒRTĒŠANA

LBB kā vienīgā valsts mēroga profesionālā biškopju organizācija ir atbildīga par biškopības programmas ieviešanu un realizāciju biškopības nozarē.

Atbalstu piešķir, administrē un uzrauga Lauku atbalsta dienests – akreditēta dalībvalsts Maksājumu aģentūra. Lauku atbalsta dienests nepamatoti veikto maksājumu gadījumos un sankcijas piemēro saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (ES) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu un Komisijas 2014. gada 6. augusta Īstenošanas regula (ES) Nr. 908/2014, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz maksājumu aģentūrām un citām struktūrām, finanšu pārvaldību, grāmatojumu noskaidrošanu, noteikumiem par pārbaudēm, nodrošinājumu un pārredzamību.

Pasākumi, kas tiek ieviesti saskaņā ar Latvijas biškopības programmu, nevar pretendēt uz tādiem pašiem pasākumiem, ko piedāvā Lauku attīstības programma 2014.–2020. gadam. Lauku atbalsta dienests – akreditēta dalībvalsts maksājumu aģentūra, saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem (Ministru kabineta 2012. gada 7. februāra Noteikumi Nr.99 “Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu biškopībai, tā administrēšanas un uzraudzības kārtību”) izvērtē pasākumu atbilstību Nacionālajā biškopības programmā noteiktajiem pasākumiem un to, ka biškopības programmas ietvaros īstenotie un finansētie pasākumi nesāņem divkāršu finansējumu.